

## נרלן האוזהופר :דיוקן נור של איש זקן

ממגדל כנסיית-הישועים נשמעו חמש פעימות. איש-השיבה הקיץ משנתו ונסוב על גבו. בחמש-וחצי אמור היה לקום, להדליק את הגז במטבח ולהרתיח לו קפה. בעצם מן הדין הוא לו שלא לשנות קפה, מחמת לבו החלוש; אך הוא לא שם לב להתראותיו של יועץ-הרפואה. אותו נבל זקן הוא עצמו שותה קפה, מעשן וסובא קוניאק, ואת לחץ-דמו אינו מודד. היום, שהוא יום-הולדתו השבעים-וחמישה, ישתה הזקן שני ספלים קפה. הירהור זה השרה עליו מצב-רוח עליו ומרושע. מה התגאה שיום-הולדת לך בדצמבר, כשהפרחים יקרים כל-כך. איש לא יעז לשלוח לו במתנה פשוט חרציות, שזה שנים הוא מואס בהן בקול ובבירור כל-כך. ורדים וציפרנים צריכים אלה להיות, פרחי-חממה יקרים. ורדים, חבצלות, ציפרנים. כל הפרחים נובלים, אבל קודם לכך עולים הם בממון רב.

איש-השיבה הביט אל האפילה. הרי זה באמת ענין לשאוג עליו! אם אפשר, היה רוצה גם למות בחורף. פשוט אינם יכולים להרשות לעצמם להניח לו זרי-פרחי-נייר על גל-העפר. טינופת יש לכסות בוורדים, בחבצלות ובציפרנים. הזקן התבדח בהבלותה זו כל ימי-חייו. מה יש? שישלמו את מחיר רגשושיהם העדינים!

אינך אלא מנוול זקן ומרושע, קבע לעצמו קביעה עניינית.

משונה הדבר! פעם, זאת ידע לבטה, לא היה מנוול מרושע. איך קרה הדבר בעצם? כלום נעשים כך קימעה-קימעה או בבת-אחת, ועל הכל כלום קורה הדבר לפל או רק למעטים? אחייניתו השאילה לו ספר לפני זמן-מה, איזה ספר משעמם, שאין לקראו כלל, אבל עמודים אחדים ממנו נשארו חרותים בזכרונו. איזה אדם נהפך לחיפושית-זבל ענקית או למשהו דומה לזה. מי שכתב את הספר אפשר שהוא שוטה, אבל בסיפור אחד זה יש משהו. כן, זה ברור. הוא קרא את הסיפור באי-נעימות גוברת-והולכת, ועדיין אינו יודע אם בסיומו שמח או נתאכזב.

בין חמש לחמש-וחצי בבוקר היה מהרהר עכשיו תכופות באותו ברנש שאירעה לו תהפוכה רעה זו; מלא השתתפות-בצער ושמחה-לאידי, אך מדי-פעם כשותף-לגורל. כלום אין הוא עצמו, שכוב על גבו, הסדין פרוש על בטנו, שולח מבט אל התקרה, מתדמה מיום ליום יותר ויותר לאותה חיפושית? על-כל-פנים גלוי לעין איך ציפרני ידיו ורגליו מתקרנות יותר ויותר. לפעמים היה ממצמץ חרישית בפיו חסר-השיניים ומטה אזנו לרחש שלא דמה כלל לרחש-אדם.

כמובן, בכל עת יכול הוא לקום, ללבוש גרביים ומכנסיים, לשים את תוחבת-שיניו במקומה ולהפוך עצמו שוב לבן-אדם, לפחות עכשיו עוד יכול הוא לעשות כך. הירהורי-שחרית אלה ממריצים היו יותר משהיו מעוררים פחדים. צריך להגיע עד חקר הדברים. עודו ילד כבר החל בכך. רק פעם אחת, מסביב שנת-החמישים לערך, זנחה אותו התבונה כשפתאום נתחוויר לו שאיש החוקר את הדברים עד

היסוד לא יסיים בשיבה טובה וברת-לב כשהוא אהוב על העולם כולו. כי גם הוא לקה בהתקפים שבהם ביקש להיות נאהב, נחמד-למראה ולא להבהיל אף נפש חיה. האת, כאותה חיפושית, הנכספת ודאי לכך שילטפיה על גבה הקשוי, להדיף ריח-נועם ולשמוע כי נאה היא וחמודה.

אך, לעזאזל, ענין זה של אשליות לא עלה למישרים, והוא לא יוציא ימיו כישיש עדין. לאחר מאמצים עצומים הבין סוף-סוף שאין לו תקנה. וכך המשיך ביגיעתו לרדת לעומקם של דברים.

רואה היה טליה צחורה באחו, לא היה לבו מתמלא חדוות-בריאה. לכך, סבר, אין הוא זכאי. הרי תמיד היה נכון לטרופ טלאים צחורים. לא היה הבדל כלשהו בינו ובין הקצבים. דווקא שהוא מחבב בעלי-חיים, בעדנה עמומה, דבר זה דווקא ודאי אינו אלא שגיון רע. הוא ביזה את הלטפני ואת הפועים מהמה. לכך, סבור היה, זכאים רק תינוקות, שוטים וצמחונים.

התינוקות, הללו מעוררים כך מבוכה כמעט כבעלי-חיים. אף הם מולידים רוך ועצב. הוא ביודעים נואש מלקנות את תומת-לבם בשוקולד. הילדים אף לא נתנו דעתם עליו, הם היו ממשיכים בשקט במשחקם כשהיה מרחיק עיניו מהם בפארק, קשוח וקודר.

גם הוא היה לו ילד פעם. אסור היה לו אז להיענות למאווייה של אשתו. זכר הזקן כמה פיקח, בריא ועליו היה פעוט זה עד לשנתו הששית, כליל-השלמות. היתה זו הרעה בתקופות-חייו לראות במורעיניו איך נהפך פלא זה במרוצת לימודיו בבית-הספר לעלם רוטן מכוער, שקיפח את כל רגש-הבטחון שלו ושסוף-סוף נטעו בו כל-כך הרבה רשע ופחד עד שהיה רשאי לקוות כי תצלח דרכו בחיים. הידיעה על מות הבן הזה לא פגעה עוד באיש הזקן ככל שציפה. היום היה כל זה עבר, מכבר. ממשית היתה עוד רק הגוועה האטית: הכתמים החומים על הקדקוד הקירח. החרשות הקריבה, שיגרון וצרבת. האוכל שוב לא היה טעים כמלפנים, אפילו הריחות נמרו.

בדידות הזיקנה לא היתה גרוועה כל-כך, בודד היה כבר תמיד. הדחף לנתן את חומת-הזוכית רפה והלך עם השנים. הבדידות היתה עכשיו בעצם על-פני השטח, מכבידה יותר מאשר טראגית. מכביד היה זה לא לתפוס עוד אלא קטעי-שיח, ומכביד היה זה כשסברו מעט הצעירים שחובה עליהם לראות את פניו מזמן לזמן. הם שיעממו אותו והוא שיעמם אותם, אך לא יכול לשלחם מעל פניו; להסביר להם מדוע אינו זקוק להם, דבר זה היה מסובך מדי. כך יושב היה ביניהם ועל פניו חיוך קפוא, מאונס, ומעשן יותר מן הראוי לו.

נחת-רוחו שמלפנים מאנשים צעירים נתגלגלה יותר ויותר ברוע-לב ובקוצר-רוח. עור גופם הצעיר והבריא, שיניהם החזקות, על הכל האפטימיות שלהם האווילית, עוררו בו תרעומת. גם לו היו פעם כל אלה, אף-על-פי-כן לא שמרו עליו מהיות מה שהוא היום. גם הם יהיו פעם, בעוד שנים הרבה, שכובים במיטותיהם בשינוי-צורה, בדימדומים עכורים של התפוררות.

הזקן היריהר בחטוף באשתו ונזח היה לו שאיננה עוד בחיים. הקירבה שבין זוגות באים־בימים, אותה תערובת של בחילה, רחמנות וייאוש, תמיד נראתה לו נתעבת.

גשם בכבדות ונרדם שוב. כעבור חמש דקות בדיוק חזר וניעור. גשא את עפעפיו הדקים וראה את קווי ידיו המסוקסות ומאחריהן את תלולית הסדין השחורה. את שתיים־עשרה השעות הקרובות צריך לעבור בכבוד. עד לאחר השעה שש לא יאריך מן־הסתם אף אחד מן הבאים לברך. מחשבה זו עודדתו עד כדי כך שבפתי־אחת גודקדק ושלח רגליו אל דרדסיו.

צדק הזקן: ורדים וציפרנים בכל מלוא־העין—ורדים לבנים, ורדים בגון עלי־התה, ציפרנים ורודים, ציפרנים צהובים, ושוב ציפרנים ורודים. אחותו לא הביאה פרחים, היא הביאה את עוגת־יום־ההולדת שטעמה כשל כל עוגות־מאפה—טעם סופר. היא, האחות, פיזרה את הפרחים באגרטלים, וכפי שנראה בעליל חשה עצמה שלא־בנוח. בת ששים היתה בסך־הכל ובריאותה תקינה בהחלט, והיא שיערה שאחיה מקנא בה. פרגית־כסל זקנה זו! בעצם, כבר תמיד היתה כזאת—אלא שמעולם לא יכול להתרגל לכך. מכל אֶחיו־אחיותיו נותרה היא דווקא, זו שאותה לא חיבב. איך עשו הכל מאמצים להיות חביבים, ואיך ישבו כאן סביב, חֲכִים־במבוכה! וכמוכן, בצדק: וכי מה יכול כבר יום־הולדת השבעים־וחמישה להביא עמו חוץ ממבוכה. בעל־השמחה השתדל מאד להיות חביב. משום כך, מן־הסתם, עשה רושם מדכדך במיוחד. פניו כאבו מרוב חיוכים מיגעים, שעדיין דבקו בהם כמו מסיכה. הוא עיוה העוויות כדי למחותם סוף־סוף מעל פניו, ותוך כך הילך מזר־פרחים אחד אל משנהו. אף ניצן לא העלה ריח. אפשר שחטמו הוא שגורם, או אולי פשוט אין פרחי־חממה נותנים ריח. על־כל־פנים נהדרים היו למראה, ולו גם דמוי־מוות מעט, כולם שלגיות בארונות־מתים. מהר מאד, מן־הסתם, ישיבו את מעט חיייהם הקפואים אל העפר.

הזקן גרר רגליו אל שולחן־הכתיבה והדליק לו סיגריה. בטעמה דמתה יותר לעלי־אשור מאשר לעלי־טבק. לפני שנים הרבה כבר עישן עלי־אשור. סחרחורת קלה אחזה בו, ולמשך פועם־לב שוב היה אותו נער קטן במתבן האפלולי: גשימת־לב מהירה, רוק מתוק על הלשון. משהו חלף על לבו ונמוג, מוחרד, שעון אל השולחן ניענע הזקן בראשו. כמי שמבריא זכוב מלפניו.

על נייר־הספוג הירוק מונחת היתה קופסה גדולה: עשר חפיסות סיגריות, מן האהובות על הזקן חלוש־הלב. היתה זו אחייניתו, האדם הנבון היחיד שעוד נותר בחיים במשפחתו. מה־מטופשים הביטו כל השאר. אחותו הסמיקה כולה מרוגז. אחייניתו חייכה אליו וקרצה לו, ועליו להיות סְנִילִי או עיור אם אין משמעותו של חיוך זה: "חביב אתה עלי, זקן".

זכות מה חיבבה אותו? ראוי לאהבה לא היה, מתנות כמעט לא היה נותן, אף רכוש של ממש לא היה לו. בהיותה עוד תינוקת לא ניענה אותה על ברכיו, ובכלל היה אחד הדודים העקרים ביותר שהיו מעולם.

התגרד בפדחתו הזירה. יש שנערות צעירות מהבבות אנשים קשישים, אך היא לא היתה נערה־פגה אלא אשה בעלת עבר מרובה (המשפחה חרקה עליה שן עוד היום בשל הרפתקותיה) והוא לא קשיש אלא ישיש. אולי היא בכלל, כמו שאומרים הפסיכולוגים הללו, משוגעת לפרצוף המסוים הזה.

הזקן הוציא מן המגירה את ראי־הגילוח ובחן עצמו לאור מגורת־השולחן. הוא נאנק בקול. אם צודקים הפסיכולוגים הארוזים הללו, הרי שאחייניתו היא יצור מעורר־חמלה. שטויות, רק שטויות! הוא הטח קצת את הראי ושעה ארוכה ובכובד־ראש בחן את פניו. היו אלה פנים שכיחים בהחלט: מעולם לא היו גאים, ועכשיו אף גשחתו מחמת זיקנה. ואז לפתע ידע מהו שמשך אליו את אחייניתו. אין זה אלא שמכבר, ועוד קודם לו עצמו, גילתה אותה נקודה זעירה בעיניו שמאחריה ארבו השחור והקרה. אכן, זהו, הכליון כבר שרוי היה שם בפנים—והיא ידעה זאת.

הזקן השיב את המראה למקומה, וצר היה לו שלהבא עליו להתחמק מאחייניתו. הרי סוף־סוף אין הוא איזה מיפלץ בן כוכב רחוק שצריך לחקרו ולנתחו לנתחים. הוא חייך לרעיון זה, ובהחלט גטה לאחייניתו חסד. הרי לא עשתה זו אלא מה שעושה הוא: לרדת לעומקם של דברים. מוטב, יהי כן.

עייף מאד היה עכשיו, עייף למעלה מן הרגיל, שמא עוד יקפוץ קפיצה קלה אל הפארק וינשום שם נשיקות עמוקות אחדות.

שעתיים לאחר־מכן שוב היה הזקן שכוב במיטתו, שרוע על גבו, לחוץ מחמת משקלו אל המזרן. הוא המתין לשינה.

(א.ב.)